

ნანა ნადარეიშვილი,
სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი,
გეოგრაფიის ინსტიტუტის
უფრ. მეცნ. თანამშრომელი

Резюме

Перспективы Wellness туризма в Грузии

Термин велнес (wellness) в общих чертах подразумевает здоровье, душевное спокойствие, здоровый образ жизни человека; он был введен в 60-ые годы прошлого столетия американским врачом Гербертом Дуном.

Cwellness-ом связано применение разных методов по оздоровлению организма и способствующих душевному спокойствию человека (SPA, водные процедуры, массаж, специальные упражнения, релаксационная терапия, медитация, специальная диета и др.) комплексно предлагаемые потребителю (туристам) в оздоровительных центрах, в специальных отелях.

Популярность, Wellness-a растет ежегодно. За последние годы по численности туристов этот вид путешествий составляет 6% (524,4 млн чел.) мирового туризма, а объем рынка 438,6 млрд долларов США. (по данным 2012 года).

Грузия имеет большие возможности для позиционирования на мировом рынке Wellness туризма богатыми и уникальными природными ресурсами в виде бальнеологических и климатических курортов.

На сей день, реабилитированы и благоустроены оздоровительные комплексы в Цхалтубо, Боржоми, Саирме, Тбилиси. Строятся Wellness центры в Тбилисской агломерации («Коджорский лесопарк» и «Биони». Огромный потенциал имеют и другие курорты Грузии: Батуми, Митарби, Абастумани, Ахтала и др.

საკვანძო სიტყვები: *WELLNESS, SPA*, ტურიზმი, კურორტები.

ადამიანის ცხოვრება ხასიათდება ხშირი სტრესებით და ემოციური დაძაბულობით. ამიტომ, ყველა დროსა და ეპოქაში ნებისმიერ ადამიანს სურს, რომ თავს გრძნობდეს ჯანსაღად, გამოიყურებოდეს ახალგაზრდულად და არ ავადმყოფობდეს. ამ მიზნის მიღწევას ემსახურება სერვისი, რომელსაც ველნესი (Wellness) ჰქვია. ის ჩაისახა XX საუკუნის 60-იან წლებში ამერიკაში, როცა ამერიკელმა ექიმმა ჰელბერტ ლ. დუნმა (Halbert L. Dunn, M.D) შემოიტანა ცნება „ველნესი“, და პირველმა ჩამოაყალიბა

ხარისხიანი ცხოვრების ძირითადი პრინციპები. დუნის გარდა ველნესის განვითარებასა და პოპულარიზაციაში დიდი წვლილი მიუძღვით ისეთ მეცნიერებს, როგორებიც არიან Deepak Chopra, Michael Roizen, Mehmet Oz,^[1]

Wellness სერვისის დანერგვისას ნავარაუდევია, რომ სპეციალური დიეტის შეხამება წყლის სხვადასხვა პროცედურებთან, ასევე განსაკუთრებულ ატმოსფეროში ვარჯიშების ჩატარებამ სხეულს უნდა შესძინოს სრულიად ზეაღმატებული მდგომარეობა, რომელსაც უნდა შეესაბამებოდეს სულიერი თავისუფლება და დინჯი გონება. ასეთი დასვენების საბოლოო ამოცანაა - არა მარტო განკურნება, არამედ ბუნებრივი ჰარმონიის მოპოვება.

ტერმინი „wellness“ ქართულად მკაფიოდ ვერ ითარგმნება, მისი მიახლოებითი თარგმანია „კარგი თვითმეგობრება“ ან „შესანიშნავი გუნება-განწყობა“—ეს არის სხეულის, სულის დაგონების ბალანსი, ტერმინი, რომელიც თავის თავში აერთიანებს ფიზიკურ და მენტალურ ჯანმრთელობას, სწორ კვებას, ზომიერ ფიზიკურ დატვირთვას, მავნე ჩვევებისაგან განთავისუფლებასა და სამყაროსადმი კეთილდამოკიდებულებას. Wellness ტურიზმი, როგორც მას განსაზღვრავს ბერნის უნივერსიტეტთან არსებული (ქ. ბერნი, შვეიცარია) დასვენებისა და ტურიზმის კვლევითი ინსტიტუტი, - ეს არის ყველა ურთიერთობისა და მოვლენების კომპლექსი, რომელთა მთავარი მოტივაციაა - ჯანმრთელობის შენარჩუნება ან გაუმჯობესება. სპეციალური ოტელები (კლუბები, ცენტრები) უზრუნველყოფენ შესაბამის პროფესიულ ნოუ-ჰაუს და ინდივიდუალურ მოვლას. აღნიშნული მომსახურება მომხმარებელს ჩვეულებრივ მიენოდება კომპლექსური პაკეტის სახით, რომელიც მოიცავს ფიტნესს, ჯანსაღი კვების დიეტას, რელაქსაციას, მედიტაციას და სულიერი გაჯანსაღების პროცედურებს. გარდა ამისა, Wellness ტურიზმს ასევე განსაზღვრავენ, როგორც „ცხოვრების წესს, ორიენტირებულს ოპტიმალურ ჯანმრთელობაზე და კარგ გუნება-განწყობაზე, რომლის დროს სხეული, სული და გონება ინტეგრირებულია ინდივიდის მიერ, რათა მან იცხოვროს ადამიანთა საზოგადოებაში და ბუნებასთან ერთობაში უფრო სავსე ცხოვრებით“^[2]. მედიცინის შესაძლებლობები დღეს ძალზე დიდია, მაგრამ ადამიანი რომ ახალგაზრდულად, მხნედ და ჯანმრთელად გამოიყურებოდეს, ამისათვის, ეს არ არის საკმარისი. აუცილებელია, რომ ადამიანმა დაიცვას ჯანსაღი ცხოვრების წესები, სრული ამ სიტყვის მნიშვნელობით. ეს არის:

- 1) ფიზიკური აქტივობა;
- 2) სწორი კვება;
- 3) თერმული აბაზანები, მეთოდების ფართო ჩამონათვალით, მათ შორის ბალნეოლოგიური და ჰიდროთერაპიული;
- 4) სხვადასხვა მეთოდებით სტრესებთან ბრძოლა;
- 5) არომათერაპია და სხვა ახალი პროცედურები;
- 6) სხვადასხვა მასაჟები;
- 7) სხეულისა და სახის სილამაზისთვის განკუთვნილი პროცედურები;
- 8) რელაქსაციისათვის განკუთვნილი ალტერნატიული თერაპია;
- 9) სპეციფიკური მკურნალობა, მათ შორის ნაწიში დაკლება (გახდომა)ან მომატება.

ბოლო წლებში *Wellness*, ძალიან სწრაფად ვითარდება. ეს არის მრავალმხრივ განვითარებული ინდუსტრია და თანამედროვე ცხოვრების სწრაფი ტემპი მას კიდევ უფრო მეტად მოთხოვნიდას ხდის. უნდა აღინიშნოს, რომ *wellness* ტურიზმის სფეროში უკვე 10 წელია იმართება საერთაშორისო სამიტები და წელსაც, 2016 წლის 17-19 ოქტომბერს ავსტრიის ქალაქ ტიროლში გაიმართება რიგითი სამიტი, რომელიც ამ სფეროს შემდგომ განვითარებას მიეძღვნება [3]. სამიტების შედეგები ქვეყნდება ანგარიშების სახით, რომლებიც განსაზღვრავენ აღნიშნული სფეროს განვითარების მიმდინარე ტენდენციებს [4]. 2012 წლის მონაცემებით წელწნის ტურიზმის სფეროში შექმნილია 11,7 მლნ პირდაპირი სამუშაო ადგილი დამისი ბრუნვა შეადგენს მსოფლიოს მშპ-ს 1,8%. *wellness* ტურიზმს უკავია მთელი შიგა და საერთაშორისო მოგზაურობათა 6% (524,4 მლნ ტურისტი). 2013-2014 წლის სამიტის ანგარიშის თანახმად *wellness* ტურიზმის ბაზრის მოცულობა აღნიშნული პერიოდისთვის იყო 438,6 მილიარდი აშშ დოლარი [5]. აქედან:

91,8 მლრდ აშშ დოლარი	მოდის ტრანსპორტირებაზე;
93,4 მლრდ აშშ დოლარი	განთავსებაზე (სასტუმრო, პანსიონი, მოტელი და ა.შ.);
71,9 მლრდ აშშ დოლარი	კვებაზე (რესტორნები, სასადილოები, ბარები, მაღაზიები);
64,8 მლრდ აშშ დოლარი	შოპინგზე (სუვენირები, ტანსაცმელი, პროდუქტები);
61,4 მლრდ აშშ დოლარი	ლონისძიებებზე და ექსკურსიებზე (თეატრები, მუზეუმები, გართობა);
55,3 მლრდ აშშ დოლარი	სხვა სერვისები (დაზღვევა, ბილეთები, კავშირგაბმულობა).

ჩვენ საუკუნეში ერები ახალი გამოწვევების წინაშე დადგნენ. გლობალიზაცია და ინტერნეტ ტექნოლოგიები არა მხოლოდ ტერიტორიულ, არამედ კულტურულ საზღვრებსაც შლიან. დადგა მცირე ერების მრავალსაუკუნოვანი ტრადიციებისა და კულტურული ღირებულებების მოშლის საფრთხე. მაგრამ, ისინი ვინც მოახერხებენ თანამედროვე ცივილიზა-

ციას ახალი და განსაკუთრებული საიდენტიფიკაციო ბრენდ-კოდი შესთავაზონ, ბუნებრივად აღმოჩნდებიან პრივილეგირებულ მდგომარეობაში. ეს ტენდენცია უკვე შეიმჩნევა: მაგალითად, აშშ - მსოფლიოს სამეცნიერო და ფინანსური ცენტრი, ჩინეთი - იაფი პროდუქციის მასობრივი მწარმოებელი, იაპონია - ტექნოლოგიების მაღალხარისხიანი მწარმოებელი, საფრანგეთი - ღვინის ქვეყანა. ისმის კითხვა: რა საიდენტიფიკაციო ბრენდ-კოდით შეიძლება წარსდგეს საქართველო გლობალურ სივრცეში?

პირველ რიგში დავძენთ, რომ ეს სტრატეგიული დაგეგმვის საკითხია და მკაფიო გააზრებას, ხედვის ჩამოყალიბებასა და სისტემურ მიდგომას საჭიროებს, რომელზეც ჩვენ ვისაუბრეთ სტატიაში [6].

რბილი კლიმატი, სუფთა ჰაერი, ქართული სტუმართმოყვარეობა, თერმული და მინერალური წყლების სიუხვე, ენდემური მცენარეების მრავალფეროვნება, ცნობილი და ახლად ფორმირებული ბალნეოლოგიური და სამკურნალო ცენტრები - აი ეს არის ძირითადი ფაქტორები საქართველოში *wellness* ტურიზმის გასავითარებლად და გლობალურ სივრცეში ამ კუთხით წარმოსაჩენად.

ქვეყანაში ტურიზმის დარგის პრიორიტეტულობაში, ამ ინდუსტრიის აღორძინებისკენ გადადგმულმა ქმედითმა ნაბიჯებმა და ბუნებრივ რესურსებზე ინვესტირება ინტერესების გაძლიერებამ ადგილობრივ კურორტოლოგებსა და ბალნეოლოგებს დიდი იმედი ჩაუსახა დარგის რეაბილიტაცია-მოდერნიზაციის მიმართულებით. შედეგად არ დააყოვნა: მთავრობის დახმარებით შემუშავდა კურორტ წყალტუბოს განვითარების სტრატეგია, ყაზახი ინვესტიორების დახმარებით ბორჯომში (ლიკანში) განხორციელდა ყოფილი მეოთხე სამმართველოს დასასვენებელი კომპლექსის რეაბილიტაცია, საირმისა და თბილისის ბალნეოლოგიური კურორტების აღდგენა. ასევე განზრახულია საქართველოს სხვა ბალნეოლოგიური კურორტების რეაბილიტაცია.

დღეს საქართველოს კურორტები ხარისხიან მკურნალობასა და მომსახურებას სთავაზობენ ყველაზე მომთხოვნ დამსვენებლებს, რომლებიც განებივრებულნი არიან ჩეხეთის, სლოვენის, უნგრეთის, ხორვატიის, გერმანიისა და სხვა მსგავსი კურორტებით. უეჭველია, აღნიშნულ ქვეყნებს გააჩნიათ გარკვეული წარმატებები, რითაც შეუძლიათ იამაყონ თავიანთი ველწეს ინდუსტრიით. თუმცა, საქართველოსაც შეუძლია დამსვენებლებს შესთავაზოს არანაკლები სერვისები. საქართველოს ტერიტორიაზე ორიათასზე მეტი მინერალური და თერმული წყაროა და 730-მდე სახის მინერალური წყალია. ყველა მათგანს გააჩნია განსაკუთრებული თვისებები და მაჩვენებლები, რომლებიც აუცილებელია კანისა და თმების მოვლისათვის, იმუნური და ნერვული სისტემის აღსადგენად, მთლიანად ორგანიზმის გაჯანსაღება-გაახალგაზრდავებისათვის.

დიდ ქალაქებში და მეგაპოლისებში ყოველდღიური ინფორმაციული გადატვირთულობა, გადაწყვეტილებების მიღების სისწრაფე, ცხოვრების დაძ-

აბული რითმი, რასაკვირველია ზრდის სტრესულ ფონს და ნერვულ დაძაბულობას. ამ უარყოფითი ზეგავლენის გასაწესებლად მნიშვნელოვნად გვესახება დასვენების ხანგრძლივობის ფაქტორიც, რომელიც ზრდის დასვენება-მკურნალობის ხარჯებს; ჩვენს ბალნეოლოგიურ კურორტებზე კი შეიძლება შეირჩეს შესაფერისი შეთავაზება: იაფიდან, ძვირ მომსახურებამდე.

ქვემოთ განვიხილავთ საქართველოს სამ კურორტს, სადაც წარმატებით ვითარდებან ელენეს-ტურიზმი ადგილმდებარეობისა და ხანგრძლივობის მიხედვით.

წყალტუბო/14-21 დღე.

წყალტუბო ითვლება ყველაზე უძველეს კურორტად საქართველოს ტერიტორიაზე, ხოლო პირველი წერილობითი წყაროები, რომლებშიც მოიხსენიება წყალტუბოს სამკურნალო წყლები მიეკუთვნება XII-XIII საუკუნეებს. წყალტუბოს თანამედროვე ბალნეოლოგიური საკურორტო კომპლექსის განვითარება კი დაიწყო 1926 წელს, როდესაც ამ ადგილას აიგო პირველი სასტუმრო სახლები და სამკურნალო კორპუსი. 1950-იან წლებში წყალტუბოში ააშენეს 19 სანატორიუმი და პანსიონატი, 9 კომპლექსი სამკურნალო აბაზანებით, გააშენეს საკურორტო პარკი, კურორტოლოგისა და ფიზიოთერაპიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ფილიალი. საქართველოს დამოუკიდებლობის მოვების შემდეგ, ცნობილი პოლიტიკურ-ეკონომიკური მოვლენებისას, წყალტუბოს კომპლექსმა განიცადა ნგრევა და უმძიმესი დანაკარგები. ამჟამად, აღორძინება დაწყებულია - და დღეს, დამსვენებელს იქ სთავაზობენ სამ ანოთხვარსკვლავიან სასტუმროებს, უახლესი მოწყობილობებით აღჭურვილ ახლადგარემონტებულ გამაჯანსაღებელი დასვენებულების სამკურნალო დარბაზებს. უფრო დეტალურად წყალტუბოს კურორტის კლასტერიზაციით განვითარების შესახებ ჩვენი მოსაზრებები გადმოცემულია სტატიაში [7]. ხოლო საქართველოს რეკრეაციულ-ტურისტული სისტემის ინოვაციური მოდელი „კურორტოპოლის-წყალტუბოს“ მაგალითზე წარმოდგენილია ჩვენს პუბლიკაციაში [8]. მოკლედ ვიტყვი, რომ დღეს სანატორიუმში მოქმედებს 3 აუზი და 50 აბაზანა. სამკურნალო კორპუსი არ არის გათვალისწინებული სტუმრების საცხოვრებლად განსათავსებლად. მათთვის ფუნქციონირებს რამდენიმე სანატორიუმი და სასტუმრო. მაგალითისთვის შეიძლება სასტუმრო თსკალტუბო Plaza4*-ის დახასიათება, სადაც კომფორტული ატმოსფერო, სითბო და მყუდროებაა. მასში განთავსებულია რესტორანი, საუნა, სპორტული დარბაზი, SPA და ჭელენეს ცენტრი. სამკურნალო პროგრამების შერჩევა ხდება ინდივიდუალურად 14 და 21 დღის ხანგრძლივობით. წყალტუბოს ბალნეოლოგიური კურორტი ორიენტირებულია მოძრაობის ორგანოების, სისხლის მიმოქცევის, ნერვული სისტემის, კანის, ალერგიის, სეზონიული თმის ცვენის, ნივთიერებათა ცვლის დარღვევისა და ენდოკრინული სისტემის დაავადებების სამკურნალოდ. რადონისა და სულფიდების

შემცველობა წყალტუბოს წყალს აძლევს ძლიერ ანტიმიკრობულ, ანთების საწინააღმდეგო და აღმდგენ-მოქმედებას.

ბორჯომი/7-14 დღე.

კურორტი ბორჯომი — ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი კურორტია არა მარტო პოსტსაბჭოთა სივრცეში, არამედ მთელ მსოფლიოში. ბორჯომი ცნობილია იქ არსებული მინერალური წყლის სამკურნალო თვისებებით, მთის შესანიშნავი კლიმატით და ითვლება როგორც ბალნეოლოგიურ, ისე კლიმატურ კურორტად. ის მდებარეობს მდინარე მტკვრის ხეობაში 900 მეტრ სიმაღლეზე, მდინარეების ბორჯომულასა და გუჯარეთის ნაპირებზე. აქ ძლიერი გამაჯანსაღებელი ფაქტორია სუფთა ჰაერი, რომელიც გაჯერებულია წინვოვანი ტყის ფიტონციდებით. ბორჯომში არ არის მკვეთრი, დღელამური ტემპერატურათა ცვალებადობა, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია გულისა და ნერვული სისტემის დაავადებების მქონე პაციენტებისათვის. მაგრამ, მთავარი სამკურნალო ფაქტორი, რომელმაც ბორჯომს ცნობადობა მოუტანა — უნიკალური მინერალური წყალია. მისი შემადგენლობა საქვეყნოდ ცნობილია და მასზე ყურადღებას აღარ გავამახვილებთ. აღვნიშნავთ, რომ აქ მინერალური წყლით მკურნალობა მხოლოდ ექიმების ყურადღების ქვეშ ხდება. მინერალური წყალი კურნავს კუჭნაწლავის დაავადებებს, ხელს უწყობს ორგანიზმიდან შლაკების გამოდევნას, ასუფთავებს ღვიძლსა და თირკმელებს. ბორჯომში პაციენტები მინერალურ წყალს არამარტო მიირთმევენ, არამედ იყენებენ სასუნთქი ორგანოების ინგალაციისა და აბაზანების მისაღებად. ბორჯომში არსებულ სასტუმროებში პაციენტებს სთავაზობენ მრავალ SPA და Wellness სერვისს, განსაკუთრებით სასტუმრო *Borjomi Palace Hotel & SPA 4**-ში.

თბილისი /2-7 დღე.

ქ. თბილისში უძველესი დროიდან არსებობდა გოგირდის წყლები, ხოლო ბალნეოლოგიური კურორტი აბანოთუბანში აშენდა 1938 წელს. ამჟამად თბილისის ამ უძველეს უბანში არსებობს *Sam-Raan Spa & Wellness Centre*, სადაც 6 საპროცედურო კაბინეტია (თითოეულში მოქმედებს ორთქლის აბაზანა), წყლის საწოლი, აუზი მკვდარი ზღვის მინერალებით, ორი საუნა, სხვადასხვა ტიპის შხაპი, გამოქვაბული ჰიმალაის მარილებით, სილამაზის სალონი და ფიტნეს ცენტრი. აქვე პაციენტებს სთავაზობენ ღვინის თერაპიას. *MEDGROUP GEORGIA* თბილისის აგლომერაციაშივე აშენებს ორ *Wellness* ცენტრს „კოჯრის ტყე-პარკი“ და „ბიოლს“. ბოლოს უნდა აღინიშნოს, რომ გარდა ზემოთ ჩამოთვლილი ლოკაციებისა, ჩვენი აზრით, *Wellness* ტურიზმი წარმატებით შეიძლება განვითარდეს კოჯორში, საირმეში, ბათუმში, მიტარბიში, აბასთუმანში, ახტალაში და საქართველოს სხვა კურორტებზეც.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. [http://en.wikipedia.org/wiki/Wellness_\(alternative_medicine\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Wellness_(alternative_medicine))
2. Erfurt-Cooper P., Cooper M. Health and Wellness Tourism: Spas and Hot Springs. NY: Channel View Publications, 2009. p. 8.
3. <http://www.globalwellnesssummit.com/>
4. <http://www.globalwellnesssummit.com/industry-resource/research/>
5. The Global Wellness Tourism Economy Report 2013 & 2014, June 2015.
6. ნ. ნადარეიშვილი, „საქართველოს ტურიზმის დაგეგმვის საკითხისათვის“. ტურიზმის პრობლემები. ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა“ - XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები. №5 (35) 2014. გვ.121-127.
7. ნ. ნადარეიშვილი, ნ. ძიძიკაშვილი. „სამკურნალო და SPA ტურიზმის კლასტერიზაციით განვითარების პერსპექტივები (წყალტუბოს მაგალითზე). ჟურნალი, „ტურიზმი: ეკონომიკა და ბიზნესი“. ბათუმი 2014. გვ. 400-405.
8. ნ. ნადარეიშვილი. „განვითარების პერსპექტივები: საქართველოს რეკრეაციულ-ტურისტული სისტემის ინოვაციური მოდელი“. ჟურნალი „ბიზნეს-ინჟინერინგი“ №3 2014. გვ.202-205.